

DEJVID GEMEL

**POSLANJE
IZGUBLJENIH
JUNAKA**

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

David Gemmell

QUEST FOR LOST HEROES

Copyright © 1990 by David A. Gemmel

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Neki se penju na planine ili osnivaju carstva; drugi stiču bogatstvo ili pišu klasike. Ali *Poslanje izgubljenih junaka* s ljubavlju posvećujem Bilu Vudfordu, koji je preuzeo na sebe ulogu očuha jednog stidljivog, introvertnog, vanbračnog deteta, šestogodišnjeg dečaka, i nikad ga nije izneverio. Strpljivim podsticajima, spokojnom snagom i beskrajnom ljubavlju ulio je svom sinu ponos i samopouzdanje da bije sopstvene bitke – što u životu, što na štampanoj stranici. Hvala, tata!

PROLOG

Trojica su već bila na zemlji; preostala četvorica stajala su u polukrugu oko ogromnog, ružnog čoveka u prsluku od medveđe kože.

„Zanima vas kako je na planini?“, upita ih on, zaplićući jezikom. Ispljunuo je krv iz usta i zamrljao riđasto-srebrnu bradu. Napadači pohriše napred; on prvog dočeka snažnim udarcem u bradu, od kog se žrtva prući po podu zasutom strugotinom. Udarci su pljuštali po njemu. On pognu ćelavu glavu i jurnu na preostalu trojicu, ali se okliznu i pade; jednog je povukao za sobom. Čizma mu sunu prema licu, ali on zamahnu rukom i obori čoveka na zemlju. Ružni se ustetura na noge, pa se nasloni na drveni šank i kada dvojica napadača potegoše bodeže sa opasača, suzi oči. Desnicom poteže dugi lovački nož. Bio je dvosekli, i opako oštar.

Krčmar mu se tiho prikrao iza leđa; ružni čovek dobi iznenađan udarac u potiljak. Oči mu postadoše staklaste. Nož mu iskliznu iz prstiju i on se ničice sruči pored svojih žrtava.

„Iseći ću mu smrdljivo srce iz grudi“, reče jedan napadač i krenu napred.

„To ti ne bi bilo pametno“, reče gostioničar. „Ovo mi je prijatelj. Dužnost bi mi nalagala da te ubijem.“ Ove reči je izgovorio mirno, ali tako samouvereno da su prosekle kroz okolni bes i iznenadno nasilje.

Čovek tresnu bodež nazad u korice. „Neko će ga jednog dana ubiti“, reče.

„Istina, nažalost“, saglasi se gostioničar, pa otvori vratanca šanka i kleknu pored onesvešćenog čoveka u medveđoj koži. „Jesu li ti drugovi živi?“

Dvojica su stenjala, a treći se beše nekako uskobeljao u sedeći položaj. „Da, živi su. Kakve su ono gluposti o planini?“

„Nije važno“, odgovori gostioničar. „Pored bureta imate krčag piva. Samo se poslužite – večeras pijete za džabe.“

„Lepo od tebe“, reče čovek. „Daj da ti pomognem oko njega.“ Udruženim snagama, s mukom su uspravili ružnog čoveka i odneli ga u prostoriju u stražnjem delu krčme, gde je fenjer žarko sijao i krevet je bio spreman, a čaršav povučen u stranu. Položili su onesvešćenog ratnika na postelju, i gostioničar sede pored njega. On pogleda uvis, u pomagача; sav čovekov bes beše nestao.

„Idi, počasti se pivom“, reče gostioničar. „Moja žena će ti doneti.“

Kad je on otišao, gostioničar opipa prijatelju puls. Bio je snažan.

„Sad ne moraš više da se pretvaraš“, primeti on. „Sami smo.“

Ružni otvori oči i pridiže se na debelim jastucima. „Bio bih prinuđen nekoga da ubijem, a nisam hteo“, reče, pa se osmehnu kao da mu je neprijatno, i ukaza se slomljen zub. „Naza, hvala ti što si zaustavio ono.“

„Nema na čemu“, reče mu Naza. „Ali što se ne okaneš toga? Prošlost je prošlost.“

„Ipak, bio sam tamo. Bio sam na planini. Niko ne može to da mi oduzme.“

„Niko i ne želi, prijatelju moj“, kaza Naza tužno.

Ružni zažmuri. „Moji snovi nisu ovako izgledali“, reče.

„Nikad i ne izgledaju“, odvrati Naza, ustade i ugasi fenjer.

Kasnije, kada su Naza i njegova žena Mejl posklanjali kri-
gle, krčage i tanjire, i zaključali vrata, zajedno su seli pokraj
vatre na umoru. Mejl dodirnu muža po nadlaktici; on se
osmehnu i potapša je po ruci.

„Što ga trpiš?“, zapita Mejl. „Ovo je već treća tuča ovog
meseca. Ne valja to za posao.“

„Prijatelj mi je.“

„Da ti je zaista prijatelj, ne bi ti priređivao tolike nevolje“,
istaknu ona.

On klimnu glavom. „Ima u tome istine, Mejl, ljubavi moja.
Ali saosećam s njegovom tugom; boli me.“

Ona ustade, priđe i poljubi ga u čelo. „Previše si meka
srca. Ali to je jedan od razloga što te volim, pa se ne žalim
preterano. Samo se nadam da te on neće izneveriti.“

On je povuče na krilo. „Hoće; ne može on tu ništa. Popeo
se uz planinu, i sad nema kuda da ode.“

„Koju planinu?“

„Planinu od one najgore sorte, Mejl. Od onih planina na
koje se prvo popneš, a onda ih nosiš na grbači.“

„Prekasno je za zagonetke.“

„Jeste“, složi se on, pa sunu na noge i uze je u naručje.
„Da te odnesem u krevet.“

„Koji krevet? U naš si smestio pijanog prijatelja!“

„Gostinska soba na spratu je prazna.“

„Šta misliš, jesi li još dovoljno mlad da me odneseš onamo?“

On se tiho zacereka i spusti je na pod. „Mogao bih, ali mislim da ću sačuvati malo snage, trebaće mi kad stignemo. Idi, upali fenjer. Dolazim uskoro.“

Odlunjao je nazad do sopstvene sobe i izuo usnulom čoveku čizme. Drugi nož začangrlja po podu. Pokrio je prijatelja ćebetom i krenuo ka izlazu.

„Lepo spavaj“, šapnu i zatvori vrata za sobom.

PRVO POGLAVLJE

Dvoboj je posmatralo sedamnaestoro ljudi, no nije se čulo ništa do šapata sečiva i neskladne muzike čelika o čelik. Erl izvi ručni zglob i zamahnu da ubode protivnika u masku na licu, ali se ovaj sagnu u ramenu i izmače se u stranu, pa izvede munjevitu ripostu, kojoj je erl jedva uspeo da parira. Nekoliko minuta oba učesnika u dvoboju su taktizirala, i niko nije odnosio prevagu, a onda se erl baci u žestok napad. Protivnik – visok, vitak čovek u sivoj monaškoj odori ispod maske i verižnjače – branio se očajnički. Poslednji put mačevi siktavo zazveketaše jedan o drugi, no erlovo sečivo kliznu dalje i dodirnu monaha po grudima.

Borci se pokloniše jedan drugom, i među posmatračima se proširi talas lakog pljeskanja. Erlova žena i tri sina kročiše napred.

„Oče, bio si sjajan“, reče najmlađi – plavokosi sedмогоđišnjak. Erl od Talgitira razbaruši dečaku kosu.

„Jeste li uživali u predstavi?“, zapita.

„Jesmo, oče“, odgovoriše dečaci horski.

„A kako se zove onaj potez kojim me je vaš otac pobedio?“, upita monah i skide masku.

„Klasični *hare*“, odgovori najstariji.

Monah se osmehnu. „Uistinu, lorde Patrise. Dobro ti ide učenje.“

Erl posla ženu da izvede sinove iz dvorane i dade znak slugama da izađu. Kada je dvorana ostala pusta, on uhvati monaha pod ruku, i njih dvojica se krupnim koracima zaputiše do južne galerije, gde su ih čekali vrč voćnog soka i dva pehara.

Erl ih napuni. „Jesi li stvarno zadovoljan ovde?“, zapita.

Monah slegnu ramenima. „Onoliko zadovoljan koliko mogu biti ma gde, gospodaru. Zašto pitaš?“

Erl se zagleda u oči čoveka pred sobom. Pred njim se nalazilo snažno lice s dugim orlovskim nosom i potkresanim brkovima povrh punih usana. „O tebi kruže mnoge legende, Hareju“, reče. „Neke tvrde da si princ. Jesi li znao?“

„Čuo sam“, priznade Harej. „Nevažno je.“

„A šta je važno? Takvog mačevaoca kao ti nikad nisam video. Junak si bitke za Bel-azar. Tvoje bogatstvo moglo je prevazilaziti čak i snove običnih ljudi.“

„Moje bogatstvo zapravo i prevazilazi snove običnih ljudi, gospodaru moj. I upravo *to* je važno. Ovaj život mi odgovara. Po prirodi sam sklon učenju. Ovdašnje, gotirske biblioteke među najboljima su u svetu. Daleko na jugu, kažu, drenanske biblioteke sadrže više knjiga, ali ovde se nalaze sabrana Tertulova dela. Trebaće mi mnogo godina da ih sva proučim.“

„Nekako ne deluje pravo“, reče erl. „Sećam se kako me je otac digao na ramena da vidim junake bitke za Bel-azar kako marširaju ulicama Novog Gulgotira. Sećam se tog dana u celosti. Jahao si belog pastuva, oko metar i sedamdeset visokog u grebenu leđa, i nosio si srebrnu verižnjaču i kacigu s belom

konjskom perjanicom. Iza tebe, Belcer je nosio onu svoju sekiru. Za njim su išli Magrig i Fin. Gomila je pružala ruke da te dodirne kao da si zvezda vodilja. Bio je to divan dan.“

„Sunce je sijalo“, složi se Harej, „ali, gospodaru moj, bila je to samo parada – a parada ima napretek.“

„Šta je bilo sa ostalima?“, zapita erl. „Jeste li ostali prijatelji? Godinama nisam čuo ništa o njima.“

„Ni ja“, odgovori Harej. Tamnooki monah pogleda u stranu i pred očima mu se ukaza Belcer, onako kako je izgledao tog poslednjeg dana: pijan, crvenih očiju i uplakan, sekire založene ne bi li isplatio dugove. Zemljoradnik je postao junak, i to ga je uništilo, iako Nadirci nisu uspeli. Magrig i Fin su bili prisutni; ostavili su Belcera u stražnjoj sobi gostionice i izašli sa Harejem na sunce.

„Mi se vraćamo u planine“, kazao je Fin.

„Tamo nema ničeg“, rekao mu je Harej.

Fin se osmehnuo. „Nigde nema ničeg, majstor-mačeva-oče.“ Bez ijedne dalje reči, crnobradi lukonoša uzeo je svoj zavežljaj i otišao.

Mladić Magrig se osmehnuo i pružio Hareju ruku. „Videćemo se opet“, kazao je. „Verovatno mu samo treba da provede malo vremena sam sa sobom, podalje od svetine.“

„Kako trpiš njegova raspoloženja i turobnost?“, pitao je Harej.

„Ne vidim ih“, odgovorio je Magrig. „Vidim samo čoveka.“

Sada je Harej pijuckao voćni sok i zurio kroz visoki prozor. Sedeo je predaleko da bi video dvorište i vrt s druge strane. Ali odavde je mogao da gleda preko visokog zida manastira, u južne daljine, gde je šuma poput zelene izmaglice ležala na planinama. Pogled mu odlete na istok, ka obroncima brda, koja su se pružala u nadirsku stepu. Načas je osetio dodir ledenog straha.

„Misliš da će Nadirci napasti na leto?“, zapita erl kao da mu čita misli. Harej porazmisli o pitanju. Nadircima je rat smisao života – sumoran je to narod, nomadski, plemenski; radostan samo u bici. Vekovima su ih kraljevi Gotira držali pokorene, bezbedni jer su se plemena više prezirala međusobno nego što su mrzela osvajače. Onda se pojavio Ulrik, prvi veliki vojni poglavar. Ujedinió ih je i pretvorio ih u nepobedivu silu, vojsku koja je brojala stotine hiljada ratnika žestokih očiju. Gotirce su savrnili sa zemljom i kralja ubili, a izbeglice su pobegle na severozapad i izgradile nove domove. Tek velika drenajska tvrđava Dros Delnok, daleko na jugoistoku, uspela je da ih odbije. Ipak, vek kasnije, uzdigao se novi vojni glavešina, i njega ništa nije moglo zaustaviti. Tenaka-kan je smrvio Drenajce, osvojio je vagrijske teritorije, i armije su mu prodrle sve do mora kod Mašrapura i duž obale do Lentríje. Harej se strese. Hoće li napasti na leto? Samo Izvorište zna. Ali jedno je izvesno koliko i sama smrt – jednog dana Nadirci će doći. Sa zaglušujućim bojnim poklicima na usnama, pokuljaće preko bregova, i pod kopitima bojnih konja trava će ostati ugažena, pretvorena u blatnjavu pustoš. Očiju prikovanih na brda, Harej proguta knedlu, zamišljajući krvožedne horde kako, poput tamne plime, hrle preko zelenih gotirskih zemalja.

„No?“, zapita erl. „Misliš da će napasti?“

„Ne bih znao, gospodaru. Ne obraćam pažnju na izveštaje onako kao nekada. Priča se da su Drenajci digli još jedan ustanak, opet pod vođstvom nekog čoveka koji tvrdi da je nanovorođeni Bronzani Erl. To je, mislim, već peti za ovih trideset godina otkako je Tenaka-kan pregazio Dros Delnok. Ali možda ta buna odloži nadirske planove.“

„Završio je kao i svi ostali“, reče erl. „Uhvatili su ga i razapeli ga na krst; ustanak je ugušen. Priča se da je novi kan poslao trupe na sever.“

„To se priča već godinama“, kaza Harej. „Nema ovde bogzna čega za njih. Obogatili su se od plena iz Drenana, Vagrije i Lentrije. Mi nemamo šta da im ponudimo; čak i ne prećimo prolaz do bogatijih kraljevstava. Iza Novog Gulogtira je more. Možda nas ostave na miru.“ Još dok je govorio, Hareju je laž hladno zastala u grlu. Nadircima cilj nije pljačka, već krv, smrt i osvajanje. Njima je svejedno što nema blaga. Ne, njih će pre raspaliti pomisao na praotačku osvetu žiteljima Gotira.

„Ne veruješ ti u to, majstor-mačevaoče. Vidim ti u očima“, reče erl i ustade. „Ne, Nadirci nas mrze zbog prošlosti i muči ih sećanje na Bel-azar, njihov jedini poraz, koji je iole ukaljao ugled Tenaka-kana.“

Harej je ustao i pridržao je erlu kaput s pelerinom. On pogleda mlađeg čoveka u lice. „Bitka za Bel-azar je bila čudo. Ne znam kako nam je to pošlo za rukom, niti zašto nam je Tenaka-kan *dopustio* da se odbranimo. Ali to je bilo pre dvadeset godina; sada vrlo retko mislim o tome.“

„Stara tvrđava je u ruševinama“, reče erl. „Sad je praktično na nadirskoj teritoriji. Hvala ti na lekciji. Mislim da postajem vičan skoro kao ti.“

„I bolji, gospodaru moj. Danas si me pobedio.“

„Sigurno me nisi samo pustio da pobedim zato što su me sinovi gledali?“

„Gospodar, pobedio si pošteno. Ali sledeće nedelje ću te nadmašiti.“

„Sledeće nedelje dođi u zamak. Posle ćemo izjahati u Lovačku šumu i videćemo možemo li da isteramo nekog vepa na čistinu.“

Harej se pokloni, i erl krupnim koracima izađe iz dvorane. U vrču je ostalo još malo soka, i Harej dopuni pehar i odlunja do prozora; posmatrao je erlovu pratnju kako izjahuje iz manastira.

Već odavno niko nije pominjao ta imena: Belcer, Magrig i Fin. Još je pred sobom video ridobradog diva kako kao malj zariva bojnu sekiru u Nadirce dok oni kuljaju preko zida kapijske kule. I svake večeri su lukonoše Magrig i Fin poredili rezultate i zapisivali ih ugljenom na granitni zid: „Magrig je danas ubio jedanaestoricu, što će reći da je njegov zbir trideset i jedan. Smrt Nadircima!“ Dok je kuvao večeru na mangalu, stari Kalin je poricao njihove rezultate. Kako je taj čovek samo umeo s hranom, prisećao se Harej – umeo je da od rozbifa napravi nešto što ima ukus na ovčije iznutrice. Poginuo je tog poslednjeg dana.

Sve vreme se najviše ginulo u okolini kapijske kule. Od prvobitne četrdeset petorice, preživeli su samo Belcer, Magrig, Fin i Harej. Nadirci su zauzeli tvrđavu, ali Belcer je skočio s kule, sam-samcit preoteo od njih gotirski barjak, i prosekao put nazad do vrata kule. Kad je upao, vojnici su se zabarikadirali unutra i prkosili su nadirskim ratnicima koji ih behu opkolili. Gotovo čitavog dana neprijatelj se pentrao na zid, ali su ih mačevi i sekire branilaca odbijali.

Te noći je podnožjem kapijske kule prošao sam Tenaka-kan sa šamanom.

„Predajte mi se i možda ćete otići odavde živi“, povikao je.

„To je protivno našim naređenjima“, odgovorio mu je Harej.

„Šta ti je važnije, dužnost ili sloboda?“, pitao je kan.

„Zanimljivo pitanje, gospodine“, odvratio je Harej. „Što ne dođeš ovamo da se malo raspravljamo na tu temu?“

„Baci mi konopac“, odgovorio je kan.

Na ovo sećanje Harej se osmehnuo; uto je u dvorani iza sebe začuo korake, pa se osvrnuo i ugledao jednog monaškog starešinu kako mu prilazi.

„Je l' te uznemiravam?“, upita starac.

„Nikako, Parnio. Molim te, pridruži mi se.“

Starac u beloj odori seo je za sto i zagledao se naviše, u nebo. „Nebesa su neverovatna“, šapnu. „Većito promenljiva, a ipak postojana u svojoj lepoti.“

„Uistinu“, složi se Harej i sede preko puta starca.

„Jesi li dosegnuo moć Izvorišta, sine moj?“

„Nisam, oče. Još me muče sumnje. Smeta li ti to?“

Starac odmahnu tanušnom rukom. „Ni slučajno. Ko traži, naći će... ali kad on to odluči. No ti si ovde već dve godine i pitam se zašto ostaješ. Ne moraš nositi odoru da bi koristio biblioteku.“

Harej se osmehnu. „Lepo je kad negde pripadaš, oče. Ima u tome neke anonimnosti.“

„Da si želeo anonimnost, ne bi zadržao svoje ime, i svaka-ko ne bi pristao na erlov zahtev da ga podučavaš složenijim tehnikama mačevanja.“

„Istina. Možda je odgovor da naprosto ne znam. A ipak, nemam želju da odem.“

„Ako mene pitaš, sine moj, mlad si. Trebalo bi da imaš ženu i decu; treba u životu da iskusiš ljubav. Grešim li?“

Harej ustade i opet priđe prozoru. „Ne grešiš, starešino braće. Jednom sam voleo... i, zaista, mogao bih opet da volim. Ali kada sam izgubio ljubav, bol je postao nepodnošljiv. Radije bih živeo sam nego to trpeo.“

„Znači, došao si da se sakriješ, Hareju, a to nije dobar razlog. Život je prevelik dar da bi se traćio na taj način. Razmisli. Zašto bi se junak bitke za Bel-azar plašio tako opojne radosti kao što je ljubav?“

Poluspuštenih kapaka i s besom u tamnim očima, Harej se ustremi na starca. „Bel-azar! Već drugi put danas čujem to ime. Ništa to ne znači. Imao sam mač... vešto sam njime baratao. Ljudi su ginuli. Ja u tome nikakvo junaštvo ne vidim,

starešino. Nekada davno posmatrao sam starca obogaljenih zglobova kako pokušava da pomogne nekoj ženi koju su napali. Ubili su ga jednim udarcem pesnice. Ali njegovo delo bilo je junačko, jer nije imao nikakvih izgleda na uspeh. Razumeš li šta hoću da kažem? Vojnik uvek ima izgleda. Muškarci i žene na ovom svetu iz dana u dan čine junačka dela, i niko to ne vidi. Ali mene – zbog oštrog oka i hitre ruke – mene ubrajaju u junake bitke za Bel-azar. Moje ime se peva u gozbenim dvoranama i krčmama.“

„Grešiš, Hareju. *Ljudi* pevaju o tebi. Ali delo tog starca opevano je pred Bogom. Postoji razlika.“

„Postojala bi – da sam vernik. Ali nisam.“

„Polako – i čuvaj se erla, sine moj. Snažan je to čovek, ali i svirep. A kad odeš u zamak da ga podučavaš, nemoj nositi sivo. Mi ovde nismo ratnici; nije ovo hram Tridesetorice.“

„Kako ti kažeš, oče.“

Starac se pridiže. „Kada sam ti prišao“, reče, „bio si izgubljen u mislima. Hoćeš li da поделиš ta sećanja sa mnom?“

„Mislio sam na Bel-azar i na Tenaka-kana. Pitao sam se nešto u vezi sa onom poslednjom noći, kada se popeo uza zid i sedeo s nama do zore. Pričao je o svom životu i snovima, a mi o svojim. Belcer je hteo da ga zadrži kao taoca, ali sam ja isterao svoje. U zoru je sišao s kapijske kule i odveo vojsku odatle. Gotirski barjak još je bio u našim rukama, dakle – barem u teoriji – mi smo pobedili.“

„Divio si mu se?“

„Da. Duh mu je bio nekako plemenit. Ali ne znam zašto nam je poklonio život.“

„Nije vam rekao?“

„Ne. Ali nije bio od ljudi koji išta čine bez razloga, i to me kopka već godinama. Kada je umro, otputovao sam u nadirske zemlje i stao sam pred velikom Ulrikovom grobnicom,

gde je sahranjen Tenaka-kan. Nešto me je privuklo onamo. Ujahao sam u logor Vukova i kleknuo pred šamana. Pitao sam ga zašto smo onog dana bili pošteđeni. On je slegnuo ramenima. Kazao mi je da smo bili *Šio-kas-atra*, buduće aveti.“

„Jesi li ga razumeo?“

„Ne. A ti?“

„Pomenuću to u molitvama, sine moj.“

Kada se Belcer probudio, u glavi mu je urlikalo čitavo more bola. On zastenja i nekako se uspravi u sedeći položaj; želudac mu se prevrtao. Obuo je čizme i uskobeljao se na noge, pa zaobišao krevet, odlunjao do prozora i otvorio ga. Laki povetarac doneo je svežeg vazduha. On hraknu i pljunu; usna mu je bila rasečena i u šlajmu se videlo malo krvi. Na komodi je stajalo ogledalo; on se sruči u stolicu pred njim i zagleda se u svoj odraz. Jedno oko beše mu nateklo i potamnelo, čelo mu je bilo izgrebano, i na desnom obrazu imao je plitku posekotinu; riđe-srebrna brada beše mu skorena od krvi. Bilo mu je muka. Iza njega se vrata otvoriše i zavesa zaleprša. On se okrenu i na vratima opazi Mejl kako nosi poslužavnik s prepečenim hlebom, sirom i krčagom; molio se da je u njemu pivo.

„Hvala ti“, reče on dok je spuštala poslužavnik. Ona pogleda u njega i zavrte glavom.

„Sramota“, reče mu, i stavi ruke na pozamašne kukove.

„Bez pridikovanja, Mejl. Imaj malo saosećanja! Moja glava...“

„Bol je tvoj problem. I nemam saosećanja prema pijanim volinama. Vidi krv na posteljini! A od smrada bi se pristojnom čoveku prevrnuo želudac. Kad si se poslednji put okupao?“

„Ove godine, toliko znam.“

„Kad završiš doručak, otići ćeš u šupu. Tamo ćeš da radiš dok ne otplatiš račun. Od sekire i testere će ti se razbistriti u glavi.“

„Gde je Naza?“, upita on, trudeći se da se usredsredi na ženu kose plave kao lan.

„Otišao je u grad. Pijačni je dan. Kad se vrati, ti više nećeš biti ovde – jasno?“

„On... dužan mi je.“

„Ništa on tebi ne duguje. Čuješ? Ništa! Ovde si već dva meseca. Nisi platio ni jednu jedinu raku za hranu, smeštaj ili pivo, i sve vreme si nam vređao mušterije, zapodevao tuče i, sve u svemu, davao sve od sebe da uništiš posao od kog mi muž živi. Iscepaćeš drva, a onda ćeš otići.“

On tresnu pesnicom o komodu i sunu na noge. „Kako se usuđuješ tako da mi se obraćaš?“, razjari se on. „Ženo, znaš li ti ko sam ja?“

„Znam“, reče ona i priđe mu bliže. „Ti si Belcer. Belcer pijandura. Belcer lenština. Belcer hvalisavac. I smrdiš. Smrdiš na znoj, kiselo pivo i povraćku. Naravno da znam ko si!“

On diže ruku kao da će je udariti, ali ona mu se nasmeja u lice. „Samo izvoli, silni junače Bel-azara. Hajde!“

Belcer se progura pored nje i izađe u praznu prostoriju, ali ona ga je pratila; šibala ga je ognjenim bičevima gneva. On se istetura u dvorište krčme i zatrepeta na nemilosrdnom suncu. Šupa za drva bila mu je zdesna; otvorena polja sleva.

On krenu stazom nalevo i zaputi se u brda, ali nije prešao ni kilometar kada sede na kamen i zagleda se preko neravnog seoskog predela. Pet kilometara napred je jedna koliba. Ali tamo nema nikoga: nema hrane, nema pića, samo zavijanje vukova i pustoš poznata samo usamljenima.

Srca punog srama, on okrenu nazad, prema šupi za drva.

Stao je kod potoka, skinuo prsluk od medveđe kože i sivu vunenu tuniku. Onda je stavio čizme pored odeće, pa ušao u vodu. Nije imao sapuna, te je istrljao telo listovima nane i isprao krv iz brade. Kad se vratio na obalu i uzeo tuniku, skoro mu pozli od smrada. „Na niske si grane spao“, reče on sebi naglas. Oprao je tuniku, izlupao je o stenu da istrese prljavštinu, pa iscedio višak vode i nekako se uvukao u nju. Prsluk od medveđe kože poneo je preko ruke.

Mejl ga opazi kako se vraća u dvorište i tiho opsova za sebe. Sačekala je dok nije čula sekiru kako se zabija u oblice, pa se vratila u kuhinju da pravi pite i peciva, koja će zemljoradnici i nadničari naručivati u podne.

U šupi je Belcer naporno radio; prijala mu je težina jedno-sekle sekire i oblo drvo pod prstima. Veština ga ne beše napustila, i svaki zasek bio mu je precizan; cepao je oblice na komade koji će goret i na gvoždem optočenim mangalima u svakom ćošku glavne prostorije gostionice.

Pred podne je stao i uzeo da prevozi drva preko dvorišta. Onda ih je uneo u krčmu i naslagao ih pored mangala. Mejl mu se nije obraćala, a on nije imao želje da ga ošine njen oštri jezik. Kada su se podnevne mušterije malo razišle, dala mu je tanjir supe i malo hleba, i on je jeo u tišini, žudeći da zatraži vrč piva, ali plašeći se neizbežnog odbijanja.

U sumrak se vratio Naza i izneo krčag piva u šupu za drva.

„Kako si, prijatelju moj?“, zapita, pa napuni kriglu i pruži je zahvalnom Belceru.

„Gore nego da sam mrtav“, odvrati ovaj i iskapi kriglu.

„Nisi morao sve ovo da radiš“, reče Naza. „Trebalo je danas da se odmaraš. Poprilično su te sinoć umlatili.“

Belcer odmahnu glavom. „Tvoja žena me razume bolje nego ti. Meni treba ovo“, reče i diže kriglu. „Znaš, Naza, sve je nekako sumanuto. Bio sam najpoznatiji čovek u Gotiru.

Barjaktar. Gostili su me i pojili me vinom; u ruke mi sipali novac i poklone. Bio sam na vrhu planine. Ali tamo nije bilo ničeg. Ničeg. Samo oblaci. I otkrio sam da se na toj planini ne može živeti. Ali kada te zbací – e, kako čezneš za njom! Ubio bih da se opet popnem na nju. Prodao bih dušu. Tako je glupo. Uz svu tu slavu, mislio sam da ću *biti* neko. Ali nisam bio. Jeste, plemići su me izvesno vreme pozivali u zamkove, ali nisam mogao da razgovaram s njima njihovim jezikom – ne o poeziji i politici. Bio sam zemljoradnik. Nepismen sam. Stajao sam s njima i sedeo s njima, i osećao se kao budala, što i jesam. Samo jednu veštinu imam – umem da zamahnem sekirom. Pobio sam poprilično Nadiraca. Uzeo barjak. A sad ne mogu čak ni da opet postanem zemljoradnik. Ne da mi planina.“

„Što ne odeš u posetu Magrigu i Finu? Još žive u Visokoj dolini. Obradovaće se što te vide, i možete da pričate o starijim vremenima.“

„Oduvek su usamljenici, i nikad nismo bili bliski. Ne, trebalo je da poginem u Bel-azaru. Otada ništa ne ide kako treba.“

„Smrt svakog vrlo brzo stigne“, reče Naza. „Nemoj je priželjkivati. Uđi, popij nešto.“

„Ne, večeras ću sedeti ovde i razmišljati. Nema pića. Nema tuče. Sedeću ovde.“

„Poslaću ti krčag – i topao obrok. Reći ću da ti donesu i ćebad.“

„Ne moraš toliko da mi činiš, Naza.“

„Dužnik sam ti, prijatelju moj.“

„Ne“, reče Belcer tužno, „ništa ti meni ne duguješ. I od sada pa nadalje ću raditi u zamenu za hranu.“

U travnjak je bilo zabijeno četrdeset drvenih kočića po pet centimetara u prečniku; svaki je bio na oko metar daleko od ostalih, u redovima od po osam. Pred kočićima je stajalo osam mladih učenika i čekalo Harejeva uputstva. Jutarnje sunce bilo je jarko, i laki povetarac milovao je brestove po ivicama travnjaka.

„A sada, gospodo“, reče Harej, „treba da, skačući s kočića na kočić, pređete onamo, okrenete se, i vratite se što brže možete.“

„Je l' smem da pitam zašto?“, zanimao se Patris, najstariji erlov sin. „Zar ne bi trebalo da učimo kako se koristi mač?“

„Uistinu, gospodaru moj. Ali držanje mača u ruci samo je jedan činilac mačevaočeve veštine. Sve je u ravnoteži. Sada budite ljubazni pa zauzmite mesta.“

Mladići su se popeli na kočeve i oprezno krenuli. Patris je put prešao glatko, okrenuo se i otrčao nazad, do mesta gde je čekao Harej. Ostali momci sledili su ga pažljivije. Trojica su se okliznula i morala su da probaju još jednom; ovu trojicu Harej je odveo u stranu.

„Nastavite s kočevima dok se ja ne vratim“, reče im. Jedan je bio debelo dete, Akarin, sin glavnog gradskog sudije. Nikad neće postati mačevalac, ali bio je odlučan dečak i svideo se Hareju.

Ostalu petoricu je izveo na poligon za vežbanje. Završili su ga prethodnog dana, i Harej je bio zadovoljan njime. Na oko dva metra iznad zemlje, na platformu od trupaca bila je naslonjena kosa daska. Trupci su stajali na podmazanim drvenim kuglama, tako da su mogli blago da se kotrljaju. Na kraju dugog poligona bio je zavezan konopac s mnogo čvorova. Pomoću njega je bilo moguće zaljuljati se i prebaciti se šest-sedam metara do sledeće građevine od trupaca, pa niz podmazanu dasku, sve do zemlje. Mladići su se zapiljili u građevinu, pa se zgedali.

„Ko želi prvi?“, upita Harej. Niko nije progovarao. „Onda ćeš ti, mladi Lorine“, reče monah i pokaza na riđokosog sina erlovog kopljaničkog kapetana Salide.

Odlučno, dečak ustrča uz dasku i pređe na trupce. Kotrljali su mu se i izvijali pod nogama, i on umalo ne pade, ali se uspravi i lagano stiže do konopca. Dugim skokom je zaplovio do sledeće sprave, pustio konopac, no nije uspeo da se dočeka na noge gde je trebalo, već se stropoštao na meku zemlju. Ostali dečaci se nisu smejali; znali su da će i na njih doći red. Jedan po jedan su kretali, i nisu uspevali da pređu poligon, sve dok nije ostao samo Patris. On gipko ustrča uz dasku i kroči na trupce. Pažljivo je stigao do konopca, pa se zaljuljao. Tik pre nego što će se prizemljiti, izvio je telo u stranu, savio kolena i dočekao se u čučanj. Iako se trupac zakotrljao, ravnoteža mu je bila savršena. Ali podmazana daska na kraju sprave zavarala ga je, i on se okliznu i postrance pade u blato.

Harej ih pozva k sebi. Fine tunike od vezene svile bile su im blatnjave i prljave.

„Gospodo, sada ste u jadnom stanju. Ali u ratu ćete bivati još jasniji. Vojnici se bore po kiši i blatu, po snegu i ledu, po suši i poplavi. Retko kada ratnik ima priliku da se bori pod ugodnim uslovima. Sada pokušajte, molim vas, još dvaput, istim redosledom. Patrise, hajde da se ti i ja prošetamo načas.“ On povede erlovog sina malo dalje od ostalih. „Dobro si se pokazao“, reče, „ali ne zbog velike maštovitosti. Posmatrao si i učio si se na greškama drugova. Podmazana daska te je prevarila zato što nisi uzeo u obzir taj problem.“

„Sad znam kako da siđem niz nju, gospodaru Hareju“, reče dečak.

„I ne sumnjam. Ali u pravom ratu oficir možda dobije samo jednu priliku za uspeh. Moraš razmatrati svaki problem.“

„Hoću.“

Harej odlunja nazad, do preostala tri dečaka na kočicama. Već su se bolje snalazili na spravi – izuzev Akarina. „Da te vidim“, reče monah i dečak, crven u licu, stade pred mačevalačkog majstora; Harej ga ščepa za kožu iznad kukova. „Svestan si, naravno, da nosiš preveliku težinu. Noge su ti snažne, ali telo ti nije u ravnoteži. Ako zaista želiš da postaneš mačevalac, ograniči ishranu na jedan obrok dnevno. Neka bude supa, s mesom i povrćem. Bez medenjaka. Bez slatkiša. Valjan si ti dečak, ali majka te je razmazila.“

Ostaloj dvojici dečaka dozvolio je da se oprobaju na poligonu, ali loše su se pokazali. Akarin je molio Hareja da ga pusti da proba.

„Smejaće mi se inače“, preklinjao je. „Molim te, pusti me da pokušam.“

Harej klimnu glavom, i debeli dečak potrča na dasku, dočepa se trupaca i nespretno se odgega prema konopcu. Pod njegovom velikom težinom, trupci se nisu kotrljali onoliko kao pod drugim dečacima. Zanjihao se na konopcu, ali su mu se ruke omakle i on pade u blatno jezerce. Usledio je ogroman pljusak, praćen gromkim smehom ostalih dečaka.

Akarin se iskobelja iz jezerceta; stajao je i treptao da odagna suze.

Uvek postoji po jedan, znao je Harej, kom se podsmevaju. Takva je priroda čopora.

Poveo ih je na obližnji pašnjak i otvorio sanduk sa mačevima, maskama i verižnjačama. Onda je podelio mladiće u parove, i Patrisu je kao par dao Akarina. Erlov sin besno se zaputi ka monahu. „Što moram ja s prasetom?“, oštro zapita.

„Zato što si najbolji“, odgovori Harej.

„Ne razumem.“

„Nauči ga.“

„A ko će mene da nauči?“

„Kao oficir, zapovedaćeš mnogim ljudima, i neće svi biti nadareni. Moraš naučiti da svakog svog čoveka upotrebiš na najbolji mogući način. Akarinu će više koristiti vežbanje s tobom nego i sa jednim drugim dečakom... a tebe ću podučavati ja.“

„Dakle od sada pa nadalje on je moj problem?“

„Mislim da bi to bilo ponajbolje za njega – i za tebe.“

„Videćemo“, reče Patris.

Kada se vežba za to popodne završila, Akarin beše mnogo naučio od Patrisa, ali ruke i noge su mu bile u modricama od nebrojenih udaraca koje mu je stariji dečak zadao drvenim mačem.

„Gospodo, vidimo se sutra“, reč Harej; gledao ih je kako umorno klipsaju nazad kućama. „I obucite nešto prikladnije“, doviknu on za njima.

Sutradan po podne dečaci su se okupili kod kočića, i Harej je došao k njima. Akarin nije bio prisutan; umesto njega, pored Patrisa je stajao jedan vitak dečak.

„A ko je ovo?“, upita Harej.

„Moj rođak Alejn“, odgovori Patris.

„Gde je Akarin?“

„Odustao od daljih časova.“

„A za to si se ti postarao, gospodaru?“, zapita Harej tiho.

„Jesam. Majstore Hareju, pogrešio si. Kad ja budem oficir, neću u vojsci imati nikoga ko nije odličan u svakom pogledu. Svakako ne prasiće.“

„Ni ja, gospodaru moj. Predlažem da se i ti i rođak odmah sklonite odavde. Vi ostali, gospodo, možete da otpočnete s kočićima.“

„Niko da nije ni mrdnuo!“, zapovedi Patris, i dečaci se ukočiše. „Usuđuješ se mene da vrediš?“, oštro zapita mlađić Hareja.

„Gospodaru, sam si sebi naneo ljagu“, odgovori mu Harej ledeno, „i od sada pa nadalje ja ti više nisam na raspolaganju. Pošto su ovi mladići tvoji drugovi i na izvestan način zavise od tvoje dobre volje, neću im tražiti da ostaju i navlače na vrat tvoje nezadovoljstvo. Sa časovima je gotovo. Doviđenja.“

Harej se pokloni skupini i ode.

„Platićeš za ovo!“, viknu Patris.

Monah ne obrati pažnju na njega, već se vrati u svoje odaje; s teškom mukom je obuzdavao jarost. Bio je ljut ne na Patrisa, već na sebe; trebalo je da predvidi ovo. Erlov sin je dobar atleta, ali je, kao ličnost, pun mana. Toliko je ohol da tu nema spasa, i poseduje surovost koju ništa neće zadržati pod paskom.

Posle nekog vremena se primirio i otišao u biblioteku. Tamo, u hladnoj, kamenoj tišini dvorane za čitanje, sedeo je i proučavao spise filozofa Neucejana.

Zadubljen u proučavanje, nije ni osetio da su proleteli sati. Jedna ruka ga kucnu po ramenu.

„Erl te čeka u gozbenoj dvorani“, reče monaški starešina.

Harej je izašao iz biblioteke i kroz zasvođene vrtove se zaputio prema stepenicama gozbene dvorane. Očekivao je da će to što je oterao Patrisa imati nekakve posledice – ali da sam erl dođe u posetu? I to tako brzo? Pomalo je strepeo. U Gotiru su stari feudalni zakoni bili poprilično izmenjeni, ali erl je i dalje najveća sila u Južnim krajevima, i iz hira bi mogao narediti da nekoga išibaju ili bace u zatvor, ili i jedno i drugo.

Dok se peo uz stepenice ka dvorani, Harej je sabirao misli. Pored južnog prozora erl je stajao sam i ritmično kuckao po prozorskoj dasci.

„Dobro došao, gospodaru moj“, reče Harej, i vitki čovek se okrenu ka njemu i usiljeno se osmehnu. Imao je prefinjene

crte lica i dugu, plavu kosu, zagrejanim metalom ukovrdžanu po modi na dvoru lorda regenta.

„Hareju, šta ćemo da radimo u vezi sa svim ovim?“, zapitala je i pokretom pozvala monaha da sedne pored prozora. Harej se sedeo, ali ona ostade da stoji.

„Govoriš o časovima?“

„Što bih inače dolazio? Poprilična se galama nadigla zbog tebe. Moja žena hoće da te išibaju; kapetan straže želi da te izazove; moj sin bi da te obesi – premda sam mu ukazao da to što si se povukao s mesta učitelja baš i nije zločin. Dakle, šta ćemo?“

„Gospodaru moj, zar je ovo važno? Učitelja mačevanja ima i na pretek.“

„Nije reč o tome, i ti to znaš, Hareju. Uvredio si erlovskog naslednika, a samim tim si, moglo bi se ustvrditi, uvredio i mene.“

„Mora se uzeti u obzir pravda“, reče monah.

„Misliš na debelog dečaka? Jeste. Ali ja želim da se ovo razreši. Predlažem da pozoveš to dete – kako se zove? Akarin? – nazad na časove. Samo neka bude u paru s nekim drugim, pa da se lekcije nastave.“

Harej je razmislio o pitanju, pa zavrteo glavom. „Uistinu mi je žao što si našao za shodno da se umešaš u ovu... sitnicu. Kad se uzmu u obzir Nadirci, lovci na robove koji upadaju ovamo, i tvoje mnogobrojne dužnosti, ovo je samo dosadno i bespotrebno. Svejedno, ne smatram da treba ponovo započeti sa časovima. Sin ti je veoma nadaren, ali je ohol. Nastavak časova za njega bi predstavljao pobjedu. Bilo bi bolje za dečaka da mu se dodeli drugi učitelj.“

„Ti nekoga nazivaš oholim?“, obrecnu se ona. „Ima puno pravo da bude ohol. Moj je sin, a mi smo od loze Arngira i navikli smo na pobjede. Časovi će se nastaviti.“

Harej ustade i presrete erlov ledeni pogled. „Moram istaći, gospodaru moj, da nikakvu platu ne primam za ovo. Odlučio sam – kao slobodan čovek – da dajem časove. Nisam ni sa kim pod ugovorom i stoga nisam obavezan zakonom.“

„Dakle, kažeš mi da ova uvreda naneta mojoj porodici još stoji? Pripazi se, Hareju. Razmisli šta ovo znači.“

Monah duboko, lagano udahnu. „Gospodaru“, reče naposletku, „izuzetno te poštujem. Ako smatraš da su ti moji postupci naneli ljagu, onda ti se najiskrenije izvinjavam. Ali na početku sam učenicima stavio do znanja kako na mojim časovima njihov društveni položaj ne postoji. Nema povlastica. Patris ne samo što mi je oterao jednog učenika već je sprečio ostale da poslušaju naređenje. Po svim pravilima na koje je pristao on – a i ti – nije mogao ostati. Ne mogu da preinačim tu odluku.“

„Ne možeš? Reci, bolje, iskreno. Nećeš.“

„Neću.“ Između njih dvojice oteгла se hladna tišina, ali erl se činio nevoljan da završi sastanak i nekoliko minuta se šetkao tamo-amo pored prozora.

„Dobro onda“, reče naposletku. „Biće po tvome. Logar će preuzeti dužnosti učitelja mačevanja. Ti i ja se vidimo, po dogovoru, u dvorani zamka u Molidbeno jutro.“

„Gospodaru, i dalje želiš da vežbam s tobom?“

„Želim. Ili se odričeš i te dužnosti?“

„Nipošto, gospodine. Unapred se radujem.“

Erl se osmehnu. „Doviđenja do tada“, reče, pa se okrenu na peti i krupnim koracima izađe iz dvorane. Harej sede; ruke su mu se tresle i srce mu je mahnito lupalo.

Nije imalo nikakvog smisla što ga je erl zadržao kao partnera, i imao je nelagodan osećaj da sledeća vežba neće biti prijatno iskustvo. Hoće li ga javno poniziti?

On odlunja do prozora. Sada bi bio pravi trenutak da ode. Mogao bi da otputuje na sever do prestonice ili na jugoistok, u Vagriju. Pa čak i na jug, kroz nadirske zemlje, sve do Drenana i ogromne biblioteke.

Prisetio se onih dvanaest zlatnika – još ih je krio u sobi. Može kupiti dva konja i zalihe za put. Pogled mu je lutao po dvorani; ovde je bio gotovo zadovoljan.

U mislima se vratio do one poslednje noći na kapijskoj kuli, kada su sedeli s Tenaka-kanom, nadirskim vođom ljubičastih očiju.

„Zašto si nam poklonio život?“, šapnu Harej.

Dvočasovna služba bližila se kraju. Harej je voleo da peva himne, voleo je pojanje obrednih molitvi i osećaj pripadanja koji mu je jutarnje bogoslužjenje uvek pružalo. Nije mu bilo važno što ne veruje toliko koliko braća. U Sivom redu se osećao kao kod kuće, a jednom starom vojniku to je samo po sebi dovoljno.

On se diže s kolena i izađe sa ostalima, pognute glave, lica u senci velike kapuljače. Posle hladne lađe u hramu, Harej se obradovao jutarnjem suncu kad je stupio u Dugi vrt, pa niz stepenaste bašte sišao do južne kapije. Izašao je kroz nju, i manastirski spokoj nestao je pred bukom svetine na putu ka pijaci. Harej je dopustio da ga ponese sa sobom i tako stigao do glavnog trga, gde se progura napolje iz gomile i krenu uzanom uličicom do stočne pijace. Pronicljivi seljaci i plemići tamo su posmatrali svakodnevne licitacije i nadugačko i naširoko razmatrali rodoslove bikova i konja u štalama oko arene. Harej se spusti na klupu u prvom redu uz ogradu; sedeo je u tišini dok su vodili bikove u krug. Licitalo se žustro, naročito za drenajske bikove – silne životinje,

kratkih rogova ali mesnate. Harej je licitirao za doratastog uškopljenog konja, ali mladi plemić tri reda iza njega ponudio je više. Dao je ponudu za kulašastu kobilu, ali ovog puta ga je nadmašila ponuda iz stražnjeg dela arene. Većina ostalih konja imala je ugnuta leđa ili više nije bila u punoj snazi, i nije ga toliko zanimala. Onda su uveli belca. Harej nije imao nikakvu želju da licitira za belca; za razliku od doratastih ili alatastih konja, belci u divljini upadaju u oči. Ipak, ova životinja izgledala je nekako orlovski. Vrat joj je bio dug i izvijen, uši pripijene uz lobanju, oči žestoke i ponosite. Vodio ju je čovek bojažljivog izgleda, kao da se plaši da će se životinja svakog časa propeti i razmrskati mu glavu. Licitacija je tekla sporo, i Harej je iznenađeno shvatio da diže ruku, a još se više iznenadio kada je pobedio sumom upola manjom nego što je ponudio za uškopljenika.

Sused se nagnu ka njemu. „Pazi se, brate, ovaj je at ubio Trondijana – zbacio ga, pa ga nasmrt izgazio.“

„Hvala što se brineš“, reče Harej, pa ustade i pođe ka stražnjem delu arene. Pastuv je bio u štali, i monah mu priđe i pomilova ga po blistavoj slabini. „Belko, čujem, ubica si. Ali sigurno postoji i tvoja strana priče.“ Pažljivo je pregledao pastuvu noge. „Valjana si ti životinja.“ On se lagano izmače, pa priđe stolu za licitacije.

„Jahaću ga po podne“, reče, „ali želim da ostane kod vas u štali do Molidbenog dana.“

„Može“, reče činovnik. „To će te koštati dvanaest srebrnjaka za konja i šest bakrenjaka za ovu nedelju. Treba li ti sedlo? Imamo nekoliko odgovarajućih.“

Harej je odabrao vagrijsko sedlo visoke jabuke i dobar oglav, isplatio sumu i otišao s pijace. Posle kraće šetnje ušao je u Vunenu ulicu. Tu je kupio jahaću odeću: meke kožne cizme, tamne vunene čakšire, dve debele bele košulje, i kožni

kaput sa ojačanjima na ramenima i prorezima u predelu rebara zarad lakšeg kretanja. Kupio je i ogrtač od sjajne crne kože, postavljen krznom.

„Valjano si izabrao, gospodine“, reče mu trgovac. „To je ventrijska koža, ostaće meka i po najljućoj zimi. Dubinski je nauljena i ne propušta kišu.“

„Hvala ti. Reci mi, ko ovde kuje najbolje mačeve?“

„Pa, to je sad pitanje, naravno. Ali moj brat...“

„Da li ti brat snabdeva erla?“

„Ne, ali...“

„Kod koga se erl snabdeva?“

Čovek uzdahnu. „Nije daleko. Treba ti Matlin; ima kovačnicu kod istočne kapije. Idi Vunenom ulicom do krčme *Kod sive sove*, skreni desno i nastavi do hrama. Onda druga levo.“

Matlin – mrkobradi Drenajac krupne građe – proveo je monaha kroz radionicu do zgrade iza kovačnice. Po zidovima su visila sečiva svih vrsta: glefe, kratki mačevi za ubadanje, sablje i rapiri kakve su nosili gotirski plemići. Bili su izloženi čak i tulvari i dvosekle sekire.

„Gospodine monaše, kakvo sečivo tražiš?“

„Konjičku sablju.“

„Ako smem da predložim, probaj u Beninovoj radnji. Oružje mu je jeftinije nego kod mene, a verovatno bi ti podjednako pogodovalo.“

Harej se osmehnu. „Meni, kovaču, pogoduje samo najbolje. Pokaži mi neku sablju.“

Matlin se odšeta do naspramnog zida i diže blistav komad oružja. Sečivo je bilo samo malčice zakrivljeno, a balčak je imao gvozdenu nakrsnicu. On ga dobaci Hareju, koji ga vešto uhvati, pa odmeri sečivo u ruci, zamahnu dvaput, razgiba zglob i izvede napad. „Ne valja mu težina“, reče. „Loš je balans, nezgrapno je. Objasni mi možda ipak kako da dođem do Benina.“

Matlin se osmehnu. „To je pravio moj šegrt, a on treba još dosta da uči. Dobro onda, gospodine monaše. Ako želiš, kreni za mnom.“ On ga povede u drugu prostoriju. Mačevi u njoj bili su divne izrade, ali bez ukrasa – nije bilo pozlate, niti srebrnog filigrana. Matlin skide jednu sablju i dodade je Hareju. Sečivo je bilo svega dva prsta široko, i oštro kao britva. Nakrsnica se protezala oko pesnice i štitila je ruku mačonošu.

„Iskovano od najboljeg ventrijskog čelika i kaljeno u kovačevnoj krvi“, reče Matlin. „Bolju sablju u životu nisam video. Ali možeš li da je priuštiš?“

„Koliko tražiš?“

„Tri zlatnika.“

„Za tu svotu mogao bih da kupim tri konja.“

„Tolika je cena. Gospodine monaše, ovde nema cenkanja.“

„Dodaj i lovački nož i valjane kanije, i dogovorili smo se“, reče Harej.

Matlin slegnu ramenima. „Nek ti bude. Ali dobićeš nož koji je pravio šegrt. Ništa što ja iskujem nije jeftino.“

DRUGO POGLAVLJE

Tog popodneva, u novoj odeći, Harej se spremio da prvi put pojaše belca. Proverio je da ćebe ispod sedla nije naborano ili zgužvano, pa da žulja životinju po leđima, i pregledao uzde i žvale. Žvale su bile teške i rebraste.

„Vadi to“, reče Harej konjušaru.

„Nezgodna je ovo životinja, gospodine. Možda ti zatrebaju ovakve žvale.“

„Hoću zdravog konja. Ova... groza... pokidaće mu usta.“

„Može biti. Ali će ga obuzdavati.“

Harej odmahnu glavom. „Vidi mu usta – već su u ožiljcima... Starim ožiljcima. I slabine isto. Imao je surove gospodare.“

On uze jabuku iz bureta kod vrata i novim lovačkim nožem je iseče na četvrtine. Onda ponudi jednu belcu, koji okrenu glavu. Stojeći pored konja, malo sa strane, Harej je sam pojeo prvu četvrtinu; ona mu je pružio drugu. Ovog puta belac prihvati poklon, ali oči su mu još bile oprezne.

„Čini mi se da će biti brz“, reče konjušar. „Po građi bih rekao. A kakve je boje, i mora da bude. Gospodine, ici ćeš na popodnevna jahanja?“

„Može biti. Možda ga povedem na putovanje-dva.“

Konjušar se zacereka. „I ne pokušavaj u divljinu. Konj ove boje vidi se s kilometar daljine, i razbojnici ima da se sjate oko tebe gušće nego muve na pseći izmet.“

„Imaću to na umu“, reče Harej razdraženo. On se pope u sedlo, pa potera konja u stražnju ulicu iza prostora za licitacije.

Dvadeset minuta kasnije bio je u brdima u podnožju planina, južno od grada, sa vetrom u kosi i pastuvom u punom galopu. Dozvolio je životinji da radi šta hoće čitavih četristo metara, a onda ju je zauzdao i poterao je ulevo, uz blagu padinu. Na vrhu je pustio konja da malo ide korakom i gledao ga kako diše. Nije trebalo da brine; u roku od nekoliko minuta pastuv više nije frktao, i po slabinama mu je bilo vrlo malo znoja.

„Snažan si“, reče Harej i pomilova dugački, glatki vrat, „i brz. Ali kad nameravaš da mi staviš do znanja koliko ti je narav nezgodna?“

Pastuv je klipsao dalje, ali kada ga je Harej poterao u laki galop preko bregova, konj je odmah poslušao. Posle sat vremena, grad beše ostao daleko za njima, premda je Harej u magličastoj daljini još video kule. Pošto se sumrak brzo spuštao, a ogromni pastuv konačno se beše umorio, odlučio je da se vrati. On okrenu životinju niz blagi obronak i opazi da se na jugu, preko bregova, viju oblaci dima. Pojaha dalje i uđe u šumarak. Na čistini je naišao na grupu vojnika oko nekoliko malih vatri. Prepoznao je oficira, koji je sedeo izdvojen od ljudi; beše to Logar, erlov najbolji borac.

„Na jugu od vas, preko brda, gori velik požar“, reče mu Harej. „Jeste li primetili dim?“

„Šta se to tebe tiče?“ zapita Logar i glatko se diže. Beše to visok, vitak mladić hladnih očiju i tamne, trokrake brade; pošao je napred i stao tik uz pastuva. Konju se nije dopala vojnikova blizina, te uzmače; Harej ga smiri.

„I ne tiče me se“, reče. „Doviđenja.“ Odjahao je sa čistine, popeo se na uzvišicu i pogledao naniže, u poprište uništenja. Gorelo je dvanaest domova, i nekoliko tela beše prućeno po zemlji. Na drugoj strani, ljudi su pokušavali da obuzdaju požar u velikom zajedničkom ambaru. Harej opsova i vrati se u vojnički logor.

Logar je igrao kocke s nižim oficirom; kad je Harej ujahao, obojica digoše pogled. „Neko je“, reče Harej, „napao obližnje selo. Povedi ljude i pomози im da se izbore s vatrom. I ovo znaj: prijaviću te erlu zbog zapostavljanja dužnosti.“

Sva boja nestade Logaru s lica, i on ustade i ščepa balčak sablje. „Siđi, majku ti tvoju! Neće mene vređati takvi kao ti.“

„Već jesu“, reče Harej. „Sad uradi šta sam ti rekao.“ On naglo obrnu konja i odjaha u selo, pa priveza životinju uz vetar od dima i otrča da pomogle seljanima. Požar u ambaru beše se oteo kontroli. Kada jedan čovek protrča pored njega s kofom vode, Harej ga povuče i zaustavi ga. „Morate da izvučete šta možete. Ambar nećete spasti“, reče mu. Čovek klimnu glavom i otrča ka drugima, a uto stigoše i vojnici i prionuše na posao. Spasli su tri kuće, ali vatra u ambaru besnela je dalje. Nekoliko sekiraša probilo je ulaz na stražnjoj strani zgrade, te su ostali mogli ući i izvući ono džakova žita što se moglo spasti. Bitka se oteгла do dugo u noć, ali konačno su vatre zgasnule.

Harej ode do obližnjeg potoka, umi se i opru ruke od prljavaštine. On pogleda u svoju novu odeću. Kožni prsluk bio je oprljen, kao i čakšire; košulja beše čađava od dima, čizme izgrebane.

On sede. Bilo mu je vruće u plućima, a u ustima je osećao ukus dima. Priđe mu jedan mladić.

„Gospodine, oteli su nam jedanaest žena. Kada ćete pojahati za njima?“

Harej ustade. „Nisam vojnik; samo sam bio u prolazu. Treba da se obratiš oficiru jedinice; zove se Logar.“

„Hiljadu puta nek je proklet!“, frknu mladić. Harej ne reče ništa, ali poblizhe pogleda seljanina. Bio je visok i vitak, duge tamne kose i oštarih plavih očiju ispod gustih obrva. Iako pocrnelo od dima i čađavo, lice mu je bilo lepo.

„Mladiću, pazi šta pričaš“, upozori ga Harej. „Logar je erlov miljenik.“

„Baš me briga. Matori Pakus nas je upozorio na napad, i pre tri dana smo se obratili erlu za pomoć. Gde su bili vojnici kad su nam trebali?“

„Otkud je on znao za napad?“

„Vidovit je; rekao nam je dan i čas. Probali smo da se borimo, ali nemamo oružje.“

„Ko vas je napao?“

„Nadrenci. Odmetnici koji trguju s Nadircima. Prodaju ljude u roblje! Moramo da ih povratimo. Moramo!“

„Onda popričaj sa oficirrom. A ako ne budeš zadovoljan, obrati se erlu. Uskoro će Molitveni dan.“

„Misliš da je njega briga šta biva sa šaćicom siromašnih zemljoradnika?“

„Ne znam“, reče Harej. „Gde je Pakus?“

Mladić preko porušenog sela pokaza u starca koji je sedeo na zemlji umotan u ćebe. Harej mu priđe.

„Gospodine, dobar ti dan.“

Starac diže pogled; oči su mu se sjajile na mesečini. „Dakle, počinje“, reče tiho. „Dobro došao, Hareju. Kako ti mogu pomoći?“

„Prepoznao si me? Je l' se poznajemo?“

„Ne. Kako ti mogu pomoći?“

„Neki mladić tvrdi da si znao za napad. Ljut je – i razumljivo je što jeste. Otkud si znao?“

„Javilo mi se u snu. Svašta mi se javlja u snu. Video sam te na čistini iza onog brda kako ovog odvratnog Logara pitaš za dim. On i njegovi ljudi logorovali su tamo čitav dan, ali nije hteo da se umeša u bitku. Ko bi ga i krivio?“

„Ja bih ga krivio. U vojsci nema mesta kukavičluku.“

„Misliš da je posredi kukavičluk, Hareju? Govorimo o čoveku koji je u dvobojima ubio šesnaestoricu. Ne, platili su mu lovci na robove. Pošto je u gotirskim zemljama ropstvo nezakonito, cena po glavi je četvorostruka. Naših jedanaest žena doneće im možda po petnaest zlatnika po osobi; Ravena će koštati i više.“

„Mnogo je to para“, složi se Harej.

„Nadirci to mogu da priušte. Riznice im se prelivaju od zlata i dragulja iz Drenana, Lentrije, Vagrije i Mašrapura.“

„Otkud znaš da je Logar uzeo mito?“

„Otkud znam da ti nameravaš da na Molitveni dan odeš iz grada? Otkud znam da nećeš putovati sam? Otkud znam da te u planinama čeka stari prijatelj? Otkud? Otud što sam vidovit. A danas priželjkujem da se nisam rodio s tim darom.“

Starac okrenu glavu u stranu i zagleda se naniže, u zemlju zasutu pepelom. Harej ustade, no dok se vraćao do pastuva, put mu prepreči jedna visoka prilika.

„Logaru, šta hoćeš?“

„Uvredio si me. Sad ćeš platiti!“

„Hoćeš da se biješ sa mnom u dvoboju?“

„Ne poznajem te; stoga zakoni o dvoboju nisu primenjivi. Naprosto ćemo se boriti.“

„Ali znaš ko sam, Logaru. Dobro pogledaj i zamisli ovo lice odeveno u odoru sivog monaha.“

„Hareju? Nosi se! Hoćeš li se sad kriti iza propisa monaškog reda? Ili ćeš se suočiti sa mnom kao čovek?“

„Kao prvo, idem kod erla da popričam o tvom... čudnom ponašanju danas. Onda ću razmotriti tvoj izazov. Laku noć.“ On krenu dalje, ali se osvrnu. „A, inače... kad budeš trošio zlato koje si danas zaradio, pomisli na ova tela što ovde leže. Među leševima sam primetio dvoje dece. Možda bi trebalo da pomogneš oko sahrane.“

Dok se Harej peo u sedlo, pastuv je mirno stajao. Jahač se jednom osvrnu na ostatke sela, koji su još tinjali, pa oprezno odjaha ka dalekom gradu.

„Izuzetno mi je žao što si rešio da nas napustiš“, reče monaški starešina, pa ustade sa stolice, nagnu se preko pisaaćeg stola i pruži ruku. Harej se rukova s njim.

„I meni je vrlo krivo, oče. Ali vreme je.“

„Vreme, sine moj? Šta je vreme do dah između rođenja i smrti? Mislio sam da si počeo da razumevaš svrhu bivstvovanja, da uspostavljaš volju Izvorišta u svemu. Veoma me žalosti što te vidim tako naoružanog“, kaza on i pokaza na sablju i lovački nož.

„Tamo gde putujem, možda će mi zatrebati, oče.“

„Davno sam naučio da mač nije zaštita, Hareju.“

„Oče, nemam nikakvu želju da se prepirem. Ipak, mora se priznati da monasi ovde prebivaju u miru i bezbednosti zahvaljujući mačevima branilaca. Ne nipodaštavam tvoje poglede na svet; voleo bih da su ih svi ljudi usvojili. Ali nije tako. Došao sam k vama kao slomljen čovek, a vi ste me zacelili. Ali ako bi

svi živeli kao vi i ja, ne bi bilo dece i ne bi bilo ljudskog roda. Gde bi, onda, ležala volja Izvorišta?“

Brat se osmehnu. „O, Hareju, kako ograničeno razmišljaš! Zar veruješ da samo *ovo* postoji? Sine moj, bio si akolit. Za pet ili deset godina bio bi spreman da proučavaš istinske mistrije, i spoznao bi magiju kosmosa. Daj mi još jednom ruku.“

Harej je pruži, i monah ga uhvati za prste i okrenu mu dlan naviše. Starešina je zažmurio i stajao je nepomično kao kip; činilo se da i ne diše. Lagano, minuti su prolazili, a Harej shvati da mu se rame koči dok je sedeo tako ispružene ruke. On je izvuče iz bratovljeve šake, i sačeka u tišini. Naposljetku monah otvori oči, odmahnu glavom i maši se pehara vode.

„Pred tobom je dugo putovanje, prijatelju moj, i opasno. Neka bi Gospod opšteg sklada putovao s tobom.“

„Oče, šta si video?“

„Pojedine tuge ne treba razotkriti pre nego što vreme dođe, sine moj. Ali u tebi nema nimalo zla. Idi sada, jer se moram odmoriti.“

Harej se poslednji put prošetao po manastirskim vrtovima, a onda se zaputio prema tvrđavi u središtu grada. Pre nekoliko vekova izgradili su utvrdu da čuva glavni severni drum, ali kada je Ulrik prvi put okupio nadirske horde, razorio je veličanstveni južni grad Gulgotir, prestonicu Gotirskog kraljevstva, i tako rascepio zemlju napola. Izbeglice su pohrlile na sever preko planina, što dalje od nadirske tiranije. Na zapadnom rubu okeana izgradili su novu prestonicu, a utvrda Talgitir postala je najjužnija tačka gotirskih zemalja. Od tih ranih dana je narasla, i sada je tvrđava bila ostrvce u središtu uzavrele metropole.

Ogromna kapija od hrastovine i gvožđa bila je zatvorena, ali Harej je stao ispred sporedne kapije, u red koji se lagano kretao ka spoljašnjem dvorištu. Bilo je tu molilaca, ljudi i

žena sa žalbama koje je mogao da razreši samo erl. Već je bilo prisutno više od dvesta ljudi, i svako je imao pljosnat glineni disk sa ugraviranim brojem. Kada bi prozvali broj, molilac bi ušao u glavnu dvoranu i izneo svoj slučaj pred erla. Od stotina koje su čekale, on će se pozabaviti samo sa desetak, a ostali će se vratiti sledećeg Molidbenog dana.

Harej ode do širokih kamenih stepenica i pride dvojici stražara na vrhu; koplja su im bila ukrštena, ali oni ih podigoše i propustiše ga u središnje odaje. Već triput je pokušao da dođe do erla i obavesti ga o delima njegovih vojnika. Ipak, svaki put su ga odbili i rekli mu da je erl prezauzet, te ga ne smeju prekidati.

Jedan sluga povede Hareja kroz dvoranu za ručavanje. Dugi stolovi behu uklonjeni, i erl i njegovi pomoćnici sedeli su okrenuti ka vratima. Prvi molilac je već bio pred njima i govorio je o prekršenom obećanju u vezi s prodajom neka tri bika; dobio je pola isplate po isporuci, ali ostatak su mu uskratili. Optuženi je bio plemić, erlov daleki rođak. Slučaj je dokazan, i erl je naredio da se novac isplati, i još pet srebrnjaka pride tužitelju, kao naknada za vreme izgubljeno zbog čitavog slučaja. Takođe je oglobio plemića s dvadeset zlatnika.

Tužitelj se duboko pokloni i iziđe iz odaje, hodajući unazad. Sledeću su prozvali neku udovicu; iznela je da joj je nasledstvo ukrao čovek koji je tvrdio da je voli. Čoveka su dovukli u dvoranu u lancima. Lice mu je bilo u modricama i krvavo, i priznao je krivicu. Erl je naredio da se obesi.

Jedan po jedan molioci su prilazili sve dok, u podne, erl ne ustade. „Bogova mi, dosta je bilo za jedan dan“, reče.

Kroz glavna vrata se progura jedan mladić, za kojim su jurili stražari. „Gospodaru, saslušaj me!“, viknu on. Dva stražara ščepaše ga za ruke i počеше da ga odvlače.

„Čekajte!“, viknu erl. „Neka kaže.“

Harej je prepoznao visokog mladog seljanina i lagano se približio da ga čuje.

„Pljačkaši su mi napali selo. Oteli su nam jedanaest žena, da ih prodaju Nadircima. Moramo da ih povratimo, gospodaru.“

„A, da, selo. Tužna priča“, kaza erl. „Ali ne možemo mi tu bogzna šta. Sledili smo im tragove do planina, ali pobjegli su u nadirske krajeve, a moja se vlast ne proteže onamo.“

„Dakle, nećeš preduzeti ništa?“, viknu mladić.

„Seljačino, ne diži glas na mene!“, zagrmje erl.

„Plaćamo ti porez i očekujemo da nas zaštitiš. Ali kada smo zatražili zaštitu, tvoji ljudi si se krili u šumi dok su naše klali. Zar kukavice vladaju Gotirom?“

„Držite ga!“, povika erl, i stražari skočiše na seljanina i prikovaše mu ruke uz bokove. „Išibajte ga. Vodite ga odavde.“

„Je l' to tvoj odgovor?“, prodra se mladić. „Zar je ovo pravda?“

Erl nije na njega obraćao pažnju; mladića odvukoše, i vrata se zatvoriše za njim. „A, Hareju“, reče erl. „Dobro došao. Jesi li spreman za javnu vežbu?“

„Uistinu jesam, gospodaru“, odgovori Harej. „Ali smem li prvo da kažem nešto o tvrdnjama ovog mladića?“

„Ne smeš!“, obrecnu se erl. „Logare!“ Miljenik se diže iz stolice, pa priđe i stade pored njih dvojice. „Tokom prošlonedeljne vežbe povredio sam rame“, reče erl, „i još me muči. Ali umesto da razočaramo goste, bi li ti zauzeo moje mesto protiv junaka bitke za Bel-azar?“

„Sa zadovoljstvom, gospodaru“, odgovori Logar. „Ako smem da kažem, priredba će biti napetija ako prikažemo svoje veštine bez maski i verižnjača?“

„Zar to nije opasno?“, zapita erl. „Ne želim da se dogodi nekakav nesrećan slučaj.“

„Opasnost postoji, ali to će samo začiniti priredbu.“

„Dobro, onda“, složi se erl, ne obazirući se na Hareja. „Neka bude po tvome.“

Paž je doneo dva rapira. Harej izabra levo sečivo i malo se odmače da razgiba mišiće. Spustio je sablju i nož na policu, i munjevito je razmišljao. Logar će pokušati da ga ubije, u to nije sumnjao, a ipak, ako ubije on Logara, erl će narediti da ga uhapsu. Izvodio je vežbe mehanički, istežao mišiće ruku, ramena i prepona. On baci pogled na dva reda sedišta u gledalištu i za oko mu zapade mladi lord Patris. Dečak se zlobno kezio. Harej se okrenu od njega i priđe Logaru.

Obojica podigoše sečiva visoko, pozdraviše jedan drugog, pa se dodirnuše mačevima.

„Počnite!“, uzviknu erl.

Logar iznenada napade, izvi ručni zglob u klasični *hare*, ali Harej odbi udarac i glatko se pomeri udesno. Logar suzi oči. Triput se vojnik bacao unapred, ali svaki put bi mu protivnik parirao. Hareja je obuzimala ljutnja. Logar nije ni pokušavao da se brani, siguran da Harej ne može da izvede smrtonosan udarac. Ne na javnoj vežbi. Dvaput mu je sečivo sevnulo Hareju pored grla, i monah je znao da je samo pitanje vremena kada će erlov miljenik naći načina da mu se probije kroz gard. Harej je blokirao ubod i odskočio unazad, zbog čega je Logar izgubio ravnotežu. Kada prvak opsova i krenu napred, Harej duboko udahnu i pripremi se da dočeka napad, sada znajući da Logar namerava da ga ubije. Ali je li to erlov plan ili naprosto posledica Logarovog povređenog ponosa? Logarovo sečivo sevnulo napred, u pokušaju da ga pogodi u oko, ali on se izmače, zavrte se na peti i odskoči unazad. Logar zamahnu i široko se iskezi. Dva mačevaoca u borbi su prešla salu uzduž i popreko. Posmatračni nisu više mogli da se obuzdavaju – počeli su mahnito da kliču svakom Logarovom napadu. Prošlo je sedam minuta, a ishod